

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/175/2019
Identifikačné číslo spisu:	6117213067
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:6117213067.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu F. T., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom P. XXXX/XX, XXX XX W. W., zastúpeného JUDr. Alenou Babišovou, advokátkou so sídlom Pestovateľská 2682/18, 974 09 Banská Bystrica, proti žalovanému Mesto Banská Bystrica, so sídlom Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 00 313 271, o zaplatenie 15.084,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20C/29/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17Co/157/2018 zo dňa 05. júna 2019 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 05. júna 2019 sp. zn. 17Co/157/2018 a rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 20C/29/2017 z 27. marca 2018 v spojení s doplniacím rozsudkom sp. zn. 20C/29/2017 z 24. apríla 2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27.03.2018 č. k. 20C/29/2017-148 v spojení s doplniacím rozsudkom č. k. 20C/29/2017-170 zo dňa 24.04.2018 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 4.653,36 eur v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia a úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 4.653,36 eur od 15.05.2017 do zaplatenia. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol, konanie čiastočne zastavil o sumu 8.604,- eur a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi podľa pomeru úspechu v konaní 38 %.

1.1. Z obsahu rozsudku vyplýva, že predmetom konania bolo zaplatenie náhrady podľa zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 66/2009 Z. z.“) za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcu k pozemku CKN parc. č. XXXX/XX, zastavaná plocha a nádvorie o výmere 360 m², zapísanému na LV č. XXXX pre katastrálne územie H, obec W. W. v dôsledku užívania žalovaným tak, že na pozemku je zriadená miestna komunikácia pre účely verejnej dopravy obyvateľmi mesta Banská Bystrica. Počas konania zobral žalobca podaním zo dňa 21.03.2018 žalobu čiastočne späť o sumu 8.604,- eur s tým, že si za parcelu č.

CKN XXXX/XX, orná pôda o výmere 10 m² a parcelu č. CKN XXXX/XX, orná pôda o výmere 468 m², obe zapísané na LV č. XXXX pre kat. ú. H., obec W. W. neuplatňuje finančnú náhradu, lebo nejde o verejnú zeleň v správe mesta. Okresný súd uviedol, že žalovanému vzniklo v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. k uvedenej parcele právo zodpovedajúce vecnému bremenu ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. od 01.07.2009. Zákon č. 66/2009 Z. z., ktorý upravuje vlastnícke vzťahy k pozemkom pod stavbami vo vlastníctve obcí, problém náhrady za nútené obmedzenie vlastníckych práv vlastníkov pozemkov pod stavbami priamo nerieši. V ustanovení § 4 odkazuje na úpravu vecných bremien v § 151n až 151p Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), z ktorých je preto potrebné vychádzať. Žalobca si podľa predložených odhadov realitných kancelárií uplatnil finančnú náhradu za pozemok CKN parc. č. XXXX/XX vo výške 9,- eur za m²/rok (t. j. 360 m² x 9 eur/m² x 2 roky = 6.480,- eur). Súd prvej inštancie mal za to, že medzi stranami sporu nebolo sporné, že žalovaný má poskytnúť náhradu za vecné bremeno, sporná bola výška náhrady. Žalobca predložil aj znalecký posudok č. 14/2018, ktorým bol určený ročný nájom daného pozemku sumou 6,463 eur za m²/rok, čo predstavuje pri výmere 360 m² za rok sumu 2.326,68 eur, za dva roky 4.653,36 eur. Súd prvej inštancie vychádzal pri určení výšky náhrady z predmetného znaleckého posudku, a nie z odhadu realitných kancelárií z dôvodu, že ide len o odhad bez zohľadnenia ostatných skutočností, uvedených v znaleckom posudku. Priznal preto žalobcovi nárok vo výške 4.653,36 eur (360 x 6,463 x 2) a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

1.2. Súd prvej inštancie mal vo vzťahu k námietke premlčania vznesenej žalovaným za to, že nárok žalobca uplatnil včas vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Žaloba bola podaná dňa 15.05.2017 a žalobca si uplatnil nárok z vecného bremena za obdobie od 15.05.2015 do 15.05.2017. Okresný súd sa nestotožnil s názorom žalovaného, že trojročná premlčacia lehota plynie odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. a že náhrada z vecného bremena patrí len prvému vlastníkovi a je jednorazová. Jednorazová náhrada za zriadenie zákonného vecného bremena by podľa okresného súdu nemotivovala oprávneného z vecného bremena riešiť situáciu tak, ako to predpokladá zákon. Žalobca má právo na náhradu za vecné bremeno, ktorým je zo zákona zaťažený pozemok v jeho vlastníctve a výška náhrady má objektívne zodpovedať hodnote nájmu za obdobné pozemky v danom mieste a čase. Na podporu svojej argumentácie poukázal na uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12Co/687/2013 zo dňa 07.05.2015 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4MCdo/2/2014 zo dňa 23.04.2015.

1.3. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie tak, že žalovanému priznal náhradu trov konania vo výške 38 %. Uviedol, že žalobca vzal žalobu späť v časti o zaplatenie sumy 8.604,- eur a v tejto časti zaviniel zastavenie konania. Celková priznaná suma istiny je 4.653,36 eur z celkom požadovanej sumy 15.084,- eur, čo predstavuje pomer 30,85 % úspechu žalobcu ku 69,15 % úspechu žalovaného (69,15 % - 30,85 % = 38,30 %).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací (ďalej iba „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, rozsudkom zo dňa 05. júna 2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 4653,36 eur v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, zmenil vo výroku o nároku na náhradu trov konania tak, že žalovanému nárok na náhradu trov prvoinštančného konania voči žalobcovi nepriznal a rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd aplikujúc čl. 20 ods. 4 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústava SR“), § 128 ods. 1 a § 151o ods. 1 vetu prvú Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 1 a 2, § 3 ods. 1 a § 4 ods. 1, 2 zákona č. 66/2009 Z. z. v dôvodoch svojho rozsudku zdôraznil, že zák. č. 66/2009 Z. z. bol prijatý za účelom majetkovoprávneho usporiadania pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky. Spôsob usporiadania pozemkov je upravený v § 2 (poskytnutím náhradného pozemku v primeranej výmere, bonite a rovnakého druhu ako bol pôvodne pozemok pred zastavaním) a pre prípad, že obec alebo vyšší územný celok, ktorý sa stal vlastníkom stavby podľa osobitných predpisov, neuplatní postup podľa ods. 1 (poskytnutím náhradného pozemku) nastupuje usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemku pod stavbou v konaní o nariadení pozemkových úprav podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 330/1991 Zb. Zákon č. 66/2009 Z. z. teda upravuje nielen spôsob, ale aj poradie spôsobu usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom

pod stavbami vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku, ktoré prešli do vlastníctva obce alebo vyššieho územného celku podľa osobitných predpisov. Obec alebo vyšší územný celok nie sú pri usporiadaní vlastníckych vzťahov spôsobom uvedeným v § 2 a 3 zákona č. 66/2009 Z. z. viazaní žiadnou lehotou.

2.2. Krajský súd uviedol, že vecné bremeno, obsah ktorého je vymedzený v § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vzniká zo zákona, a to už nadobudnutím jeho účinnosti, pokiaľ nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo. Vznik vecného bremena zo zákona, i keď vo verejnom záujme, neznamená, že toto vecné bremeno vzniká bez náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku (článok 20 ods. 4 Ústavy SR). Ustanovenie § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. v časti o vzniku vecného bremena zo zákona odkazuje na ustanovenia § 151n až § 151p OZ o vecných bremenách a sám ako lex specialis k Občianskemu zákonníku žiadne iné otázky okrem spôsobu a času vzniku vecného bremena neupravuje. V zmysle rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/89/2008 zo dňa 21. decembra 2009 vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Aj keď majú nesporný verejnoprávny prvok daný spôsobom ich vzniku a účelom, ktorému slúžia, nemožno prehliadať, že majú aj významný prvok súkromnoprávny. Občianske právo definuje vecné bremeno ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktoré ho obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečo sa zdržať alebo niečo konať. Tzv. zákonné vecné bremená tento charakter majú tiež. Ich režim ale nie je celkom totožný s režimom zmluvných vecných bremien, lebo sa riadi špeciálnou úpravou právnych predpisov, ktoré upravujú činnosti, na ktorých prevádzkovanie vznikli. Nejde o úpravu komplexnú, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy Občianskeho zákonníka o vecných bremenách. Preto pokiaľ tieto špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou občianskoprávnou úpravou. To potom znamená, že ak špeciálne predpisy zákonných vecných bremien neupravujú náhrady súvisiace s ich výkonom, treba použiť úpravu súkromnoprávnu.

2.3. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/26/2014 zo dňa 24.03.2015, ktorý poukazuje na nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 227/2012 zo dňa 03.05.2012 a rovnako aj rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo dňa 14.04.2016 sa vzťahujú k náhrade za vznik vecného bremena v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej aj „zákon č. 182/1993 Z. z.“), ktorá je stanovená ako jednorazová a na ktorú má nárok len ten vlastník, ktorý pozemok vlastnil ku dňu účinnosti tohto zákona a ďalšiemu vlastníkovi pozemku za pretrvávajúce obmedzenie vlastníckych práv táto náhrada už nepatrí. Podľa odvolacieho súdu nemožno odvodzovať, že rovnaký výklad vyplýva automaticky aj zo zákona č. 66/2009 Z. z. Odvolaciemu súdu nie je známe rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (okrem uznesenia sp. zn. 4MCdo/2/2014 z 23. apríla 2015), ktoré by meritórne riešilo náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/181/2014 z 23. septembra 2015 rieši otázku právomoci všeobecného súdu rozhodovať vo veci uplatnenej náhrady za zriadené vecné bremeno ex lege podľa zákona č. 66/2009 Z. z.) ani rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, v ktorom by najvyššie súdne authority vyslovili názor k forme náhrady za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 474/13, I. ÚS 1/2012 a II. ÚS 506/2011 citované v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/49/2014 sa vzťahujú k zákonu č. 182/1993 Z. z.

2.4. Zásadný rozdiel medzi právnou úpravou vecného bremena, výkon práva ktorého je vlastník povinný strpieť podľa zákona č. 66/2009 Z. z. a zákona č. 182/1993 Z. z. videl odvolací súd v tom, že vlastník pozemku pod stavbou podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu len do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území, pričom pozemkové úpravy podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov majú byť konečným spôsobom majetkovoprávneho usporiadania pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky podľa osobitných predpisov. Odvolací súd bol názoru, že práve z § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. vyplýva dočasnosť tohto zákonom vzniknutého vecného bremena. Odvolací súd poukázal na dôvodovú správu k § 4 zák. č. 66/2009 Z. z., ktorá uvádza, že „vecné bremeno nezakladá vlastnícke právo k pozemkom a nie je definitívnym riešením“. Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v § 23 ods. 4 ukladá vlastníkovi domu, ktorý nie je vlastníkom pozemku, na ktorom je dom

postavený, usporiadať vlastníctvo k pozemku pred prvým prevodom vlastníctva bytu alebo nebytového priestoru v dome. Podľa ods. 5 tohto zákonného ustanovenia, ak vlastníkom domu nie je vlastníkom pozemku, vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré sa zapíše do katastra nehnuteľností. V zákone o vlastníctve bytov a nebytových priestorov nie je trvanie vecného bremena žiadnym spôsobom obmedzené, preto je trvalým a konečným riešením usporiadania majetkovoprávných vzťahov vlastníkov bytov a nebytových priestorov k pozemku pod touto stavbou, keď vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je iba dočasným riešením (do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území).

2.5. Odvolací súd uviedol, že v uznesení sp. zn. 4MCdo/2/2014 z 23.04.2015, na ktoré odkazuje súd prvej inštancie, Najvyšší súd SR vyslovil, že záver súdov nižšej inštancie o neexistencii práva vlastníkov pozemku na náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z. nie je v súlade s ustanoveniami Občianskeho zákonníka a Listinou základných práv a slobôd ani s Ústavou Slovenskej republiky. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4MCdo/2/2014 z 23.04.2015 bolo zrušené nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19.01.2016 sp. zn. I. ÚS 349/2015 iba z dôvodu neprípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ak sám účastník konania prostredníctvom dovolania mohol dosiahnuť nápravu, resp. zvrátenie stavu založeného rozhodnutiami súdov nižšej inštancie, ale sami účastníci toto právo nevyužili. Odvolací súd pri vyslovení záveru, že vlastníkom pozemku užívaného vlastníkom stavby podľa zák. č. 66/2009 Z. z. vznikne právo na náhradu za zákonom zriadené vecné bremeno, vychádzal podporne z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4MCdo/2/2014 zo dňa 23.04.2015 napriek jeho zrušeniu Ústavným súdom SR majúci za to, že náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. a že tento nárok sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka.

2.6. Zákon č. 66/2009 Z. z. formu náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno nerieši. V súlade s článkom 20 ods. 4 Ústavy SR upravuje právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva Občiansky zákonník v § 128 tak, že vo verejnom záujme možno vec vyvlastniť alebo vlastnícke právo obmedziť, ak účel nemožno dosiahnuť inak, a to len na základe zákona, len na tento účel a za náhradu. Odvolací konštatoval, že ak zákon č. 66/2009 Z. z. vlastníkom stavby neurčuje žiadnu lehotu na usporiadanie majetkovoprávných vzťahov k pozemku a nenúti vlastníka stavby podať v konkrétnej lehote návrh na začatie konania o pozemkových úpravách a povinnosť vlastníka strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vlastníkom stavby trvá podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. až do vykonania pozemkových úprav, patrí vlastníkom pozemku náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vo forme opakujúceho sa plnenia za konkrétny časový úsek od obmedzenia vlastníckeho práva až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. Bolo by nespravodlivé od vlastníka pozemku požadovať, aby po vopred určenú dobu trpel obmedzenie svojho vlastníckeho práva bez náhrady alebo za neadekvátnu náhradu. Odvolací súd dospel k záveru, že primeraná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom môže zodpovedať aj výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov. Odvolací súd poukázal na § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., podľa ktorého je obsahom vecného bremena držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Vlastník pozemku je takýmto obsahom vecného bremena absolútne vylúčený z užívania svojho vlastníctva spôsobom podľa vlastných predstáv a potrieb, zostalo mu len tzv. holé vlastníctvo pozemku bez práva predmet vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním (§ 123 OZ).

2.7 K námietke premlčania vznesenej žalovaným odvolací súd uviedol, že ak si žalobca uplatňuje nárok len za obdobie dvoch rokov spätne od podania žaloby na súd, čo je 15.05.2015, nemohla premlčacia doba začať plynúť od 01.07.2009, teda skôr ako nárok vznikol. Náhrada za vecné bremeno ako majetkové právo podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Nárok na finančnú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcu prináleží žalobcovi proti žalovanému podľa § 128 ods. 2 OZ. Za vodítko pre rozhodnutie o náhrade za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcov označil odvolací súd rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/52/2009, v ktorom dovolací súd vysvetlil pojem verejného priestranstva a prijal záver, že ak nie je v

občianskoprávnej roviny napríklad zmluvou upravené všeobecné užívanie verejného priestranstva zahrňujúce aj len sčasti pozemky vlastnícky patriace tretej osobe, vzniká bezdôvodné obohatenie na strane obce plnením bez právneho dôvodu (§ 451 ods. 2 OZ), pretože aj keď existuje právny dôvod užívania verejného priestranstva, nejde o titul, podľa ktorého by obci vzniklo oprávnenie, aby také plnenie zo strany tretej osoby (strpenie užívania jej majetku) bolo poskytované bezplatne. Pripustením opačnej možnosti by došlo k porušeniu základného princípu občianskoprávnych vzťahov spočívajúceho v rovnosti ich účastníkov (§ 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

2.8. Za čiastočne dôvodné označil odvolací súd odvolanie žalobcu voči výroku o trovách konania. Uviedol, že súd prvej inštancie rozhodol o nároku na náhradu trov konania podľa pomeru úspechu strán v spore (§ 255 ods. 2 v spojení s § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku, ďalej aj „CSP“) vecne nesprávne, pretože žalovaný síce mal v prvoinštančnom konaní väčší úspech, nakoľko žalobca zaviniel zastavenie konania o sumu 8.604,- eur s príslušenstvom, keď vzal žalobu v tejto časti späť, ale súd prvej inštancie zarátal do pomeru úspechu a neúspechu strán sporu v neprospech žalobcu aj zamietnutie žaloby v prevyšujúcej časti. Odvolací súd uviedol, že čo do základu veci mal žalobca plný úspech a priznaná výška plnenia závisela len od úvahy súdu. Za úspech žalobcu bolo potrebné považovať sumu, ktorá ostala predmetom konania 6.480,- eur (43 %) a za úspech žalovaného sumu 8.604,- eur (57 %), o ktorú bola žaloba vzatá späť. Argument žalobcu, že v čase podania žaloby nemal vedomosť o tom, že zeleň na príľahlých pozemkoch (parc. č. CKN XXXX/XX a parc. č. CKN XXXX/XX) nie je v pasporte zelene žalovaného, nie je dôvodný, nakoľko si túto informáciu mohol zabezpečiť už pred podaním žaloby. Podľa § 255 ods. 1 CSP by bola vznikla žalobcovi povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov prvoinštančného konania vo výške 14 % (57 % - 43 %) z dôvodu čiastočného úspechu žalovaného v konaní. Nárok na náhradu trov prvoinštančného konania však žalovanému odvolací súd nepriznal z dôvodu, že mu preukázateľne v prvoinštančnom konaní žiadne trovy nevznikli, zo spisu žiadne mu trovy v prvoinštančnom konaní nevyplyvajú.

2.9. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v súlade s § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1, 2 a § 262 ods. 1 CSP. Vzhľadom na pomer úspechu a neúspechu žalobcu a žalovaného v spore, ktorý vyhodnotil odvolací súd ako rovnaký (odvolanie žalovaného vo veci samej nebolo dôvodné vôbec a odvolanie žalobcu proti výroku o trovách konania nebolo dôvodné z väčšej časti, nakoľko žalobca žiadal priznať náhradu trov konania v plnom rozsahu, avšak odvolací súd zmenil výrok o trovách tak, že žalovanému trovy vo výške 14 % nepriznal z dôvodu, že mu žiadne nevznikli) odvolací súd rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania.

3. Proti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP navrhnuć zrušenie I. výroku rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie súdom dovolacím.

3.1. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP) videl žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) v tom, že odvolací súd právnu otázku vzniku nároku na náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva podľa zák. č. 66/2009 Z. z. posúdil v zmysle odôvodnenia neexistujúceho uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. V rozpore s čl. 2 a § 393 ods. 2 CSP odvolací súd v rozsudku citoval uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4MCdo/2/2014, ktoré zrušil Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom sp. zn. I. ÚS 349/2015. Odvolací súd síce konštatoval, že k zrušeniu uznesenia najvyššieho súdu došlo z procesných dôvodov, ale dôvod zrušenia uznesenia podľa dovolateľa nie je podstatný. Dovolateľ vytkol aj rozpornosť odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, ktorý posúdil nárok žalobcu čo sa týka jeho výšky ako bezdôvodné obohatenie, ale pri premlčaní aplikoval premlčaciu lehotu podľa § 101 OZ bez toho, aby posudzoval, kedy sa nárok stal actio nata, keď bral do úvahy len skutočnosť, že žalobca podal návrh iba za obdobie dvoch rokov od podania žaloby späťne.

3.2. Z obsahu dovolania vyplýva, že za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) označil dovolateľ otázku, či vlastníkovi pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok vzniká nárok na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. a ak áno, či má byť táto náhrada vo forme opakujúceho sa alebo jednorazového plnenia a či má jej výška zodpovedať výške

bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov. Nesprávne právne posúdenie veci dovolateľ videl aj v tom, že odvolací súd posúdil nárok žalobcu z dôvodu vzniku bezdôvodného obohatenia a plnenie ako opakujúce sa, pričom nesprávne uzavrel, že žalobca si uplatnil nárok v 3 ročnej objektívnej premlčacej dobe, teda včas.

3.3. Dovolenie podané podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolateľ odôvodnil tým, že odvolací súd aplikoval nesprávnu právnu normu - § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože mal vychádzať zo zákona č. 66/2009 Z. z., ktorý ako lex specialis nárok za obmedzenie vlastníckeho práva neupravuje. Uviedol, že za právny základ vzniku nároku na náhradu za vznik vecného bremena nemožno použiť § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka ani čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavy“), pretože nedošlo k nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva, ktoré predpokladá kumulatívne naplnenie štyroch predpokladov (nútené obmedzenie v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme, na základe zákona a za poskytnutie primeranej náhrady - k vzniku vecného bremena došlo nie na základe zákona, ale zákonom (č. 66/2009 Z. z.). Dovolenie citoval z komentára k Ústave SR autora Doc. Jána Drgonca, v zmysle ktorého čl. 20 ods. 4 ústavy predpokladá existenciu zákona umožňujúceho, aby oprávnený príslušný orgán štátnej správy zasiahol do výkonu vlastníckeho práva individuálnych vlastníkov za podmienok určených zákonom (PL. ÚS 38/95). Slovné spojenie na základe zákona je uvedené aj v § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka, kde potom platí rovnaká právna argumentácia.

3.4. Nesprávne právne posúdenie veci videl dovolateľ v interpretácii § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. odvolacím súdom, podľa ktorého je vlastník pozemku obsahom vecného bremena tam vymedzeným (držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok) absolútne vylúčený z užívania svojho vlastníctva, keď skonštatoval, že primeraná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom môže zodpovedať aj výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov. Dovolenie argumentoval, že aj z účelu zákona č. 66/2009 Z. z., ako je uvedené v dôvodovej správe, vyplýva, že pri decentralizácii majetku súvisiaceho s vykonávaním jednotlivých kompetencií prešiel do vlastníctva obcí a vyšších územných celkov aj príslušný majetok štátu, prostredníctvom ktorého štát svoje kompetencie vykonával. Pri delimitáciách prechádzali na obce a vyššie územné celky aj stavby, ktoré stoja na majetkovo neusporiadaných pozemkoch. K výstavbe zariadení spadajúcich pod pojem národného majetku mohlo v zmysle Ústavy z r. 1960, § 66 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka a § 7 vyhl. č. 156/1975 Zb. dochádzať aj bez majetkovoprávneho usporiadania vlastníctva stavby s pozemkom pod ňou. Návrh zákona umožní, uvádza dôvodová správa, riešiť problematiku usporiadania vlastníctva k pozemkom pod stavbami v rámci pozemkových úprav ako štandardnom nástroji usporiadania vlastníctva v tom-ktorom katastrálnom území. Podľa dovolateľa skutočnosť, že náhrada za vznik vecného bremena žalobcovi nepatrí, vyplýva aj z § 1 zák. č. 66/2009 Z. z.

3.5. Svoj nesúhlas so záverom odvolacieho súdu, že za vznik vecného bremena podľa zák. č. 66/2009 Z. z. patrí náhrada vo forme opakujúceho sa plnenia za časový úsek od obmedzenia vlastníckeho práva do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a § 3 zák. č. 66/2009 Z. z. dovolateľ podporil odkazom na iné zákony, ktoré ustanovujú nárok na primeranú náhradu za vznik vecného bremena ako jednorazového plnenia napr. zák. č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách a zák. č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike. Zdôraznil, že v zmysle pravidiel tvorby zákonov upravených v zák. č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky daný (jednotlivý) zákon obsahuje práva a povinnosti subjektov práva, ak je to zámerom predkladateľa návrhu zákona, zákonodarcu. Ak by zákonodarca v prípade vzniku zákonného vecného bremena podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. (lex specialis voči Občianskemu zákonníku) mienil stanoviť nárok na náhradu, nie je dôvod, prečo by tak neurobil. Ani všeobecná právna úprava § 151n - § 151p vecných bremien v Občianskom zákonníku, na ktorú odkazuje zákonodarca v poznámke pod čiarou č. 10, výslovne neviaže vznik vecných bremien s náhradou pre povinného z vecného bremena.

3.6. Napokon dovolateľ namietol nesprávnu interpretáciu § 4 ods. 2 zák. č. 66/2009 Z. z. odvolacím súdom, ktorý (vychádzajúc z ods. 13. odôvodnenia rozsudku) nárok žalobcu posúdil ako nárok z dôvodu vzniku bezdôvodného obohatenia, a zároveň toto plnenie posúdil ako opakujúce sa. Odvolací súd potom podľa dovolateľa nesprávne uzavrel, že žalobca si uplatnil nárok v 3-ročnej objektívnej premlčacej dobe. Navyše objektívna premlčacia doba na uplatnenie nároku podľa dovolateľa potom s poukazom na § 15 zák. č. 400/15 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky začala

plynúť dňom nasledujúcim po účinnosti čl. I zák. č. 66/2009 Z. z. (02.07.2009) a uplynula dňom 02.07.2012; žaloba bola podaná dňa 15.05.2017. Ak nie nadobudnutím účinnosti uvedeného zákona, tak najneskôr prevzatím odpovede žalovaného zo dňa 24.04.2014, z ktorej vyplýva, že žalovaný nezačal konanie podľa § 2 ods. 2 zák. č. 66/2009 Z. z. musel žalobca vedieť, že mu vznikol majetkový nárok na základe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Ustanovenie § 4 ods. 2 zák. č. 66/2009 Z. z. neobsahuje nijaký nárok na náhradu v súvislosti so vznikom zákonného vecného bremena a toľž nie to, že má ísť o opakované plnenie za určitý časový úsek tak, ako konštatoval odvolací súd, ktorý uviedol, že zo záveru, že žalobcovi vznikol nárok na náhradu za vecné bremeno vo forme opakujúceho sa plnenia za určitý časový úsek vyplýva aj záver o nedôvodne vznesenej námietke premlčania.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedol, že sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie a odvolanie podal iba proti výroku o trovách konania. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie do základu veci, v ktorej bol žalobca úspešný, potvrdil a zmenil ho iba vo výroku o trovách konania. Žalobca sa s rozhodnutím odvolacieho súdu stotožnil, navrhol preto zamietnutie dovolania a prisúdenie náhrady trov dovolacieho konania žalobcovi. V ďalšej časti vyjadrenia žalobca zopakoval skutkové a právne závery, ku ktorým dospeli súdy nižších inštancií. Po citácii v konaní aplikovanej právnej úpravy zdôraznil, že zákonodarca obci resp. vyššiemu územnému celku neurčil žiadnu lehotu na poskytnutie náhradného pozemku ani na pozemkové úpravy, čím by mohlo dôjsť k tomu, že by bol vlastník pozemku nútený po vopred neurčenú dobu trpieť užívanie jeho pozemku obcou z titulu vecného bremena bez nároku na akúkoľvek náhradu. Ak by zákonodarca mienil zákonom č. 66/2009 Z. z. zriadiť vecné bremeno bezodplatne, vyjadril by to priamo v zákone. Žalobca, ktorý sa svojich práv domáha od r. 2013, má za to, že právo na náhradu za vecné bremeno, ktorým je zo zákona zaťažený pozemok v jeho vlastníctve mu patrí a výška náhrady má objektívne zodpovedať hodnote nájmu za obdobné pozemky v danom mieste a čase. Vlastník svoj pozemok nemohol a nemôže využívať ani ním disponovať iným spôsobom. Na jeho záujem pozemok odpredať, resp. prenajať žalovanému alebo tento zameniť sa žalovaný vyjadril tak, že nedisponuje voľnými pozemkami na zámenu a výška kapitálových príjmov jeho rozpočtu neumožňuje výkup pozemkov pod komunikáciami vo vlastníctve mesta a jeho zákonnou povinnosťou nie je ani pozemky prenajať. O jednorazovej náhrade by bolo možné podľa žalobcu uvažovať v prípade zriadenia vecného bremena bez časového obmedzenia. Súhlasil s názorom odvolacieho súdu o zásadnom rozdieli medzi právnou úpravou vecného bremena zákonom č. 66/2009 Z. z. a zákonom č. 182/1993 Z. z.

5. Dovolací súd po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Dovolací súd sa najskôr zaoberal prípustnosťou a dôvodnosťou dovolania podaného podľa § 420 písm. f/ CSP.

6.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca.

7. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne

odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Súd má povinnosť presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadnuť na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Všeobecný súd by mal v argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

8. Vo vzťahu k dovolateľom tvrdenej vade znáročnosti spočívajúcej v tom, že odvolací súd otázku vzniku nároku na náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva podľa zák. č. 66/2009 Z. z. posúdil v zmysle odôvodnenia neexistujúceho uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4MCdo/2/2014 dovolací súd konštatuje, že rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením požiadavky spravodlivého procesu a princípu právnej istoty, vyjadreného v čl. 2 ods. 2 základných princípov Civilného sporového poriadku. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Sporové strany legitímne očakávajú, že ich spor bude rozhodnutý za obdobnej skutkovej a právnej situácie rovnakým spôsobom. Ak súd dospeje k záveru, že v prejednávanej veci nastala typická situácia, už riešená v judikatúre súdov určitým spôsobom, má možnosť v odôvodnení rozsudku jednoducho odkázať na ustálenú rozhodovaciu prax.

9. Dovolací súd zhodne s odvolacím súdom uvádza, že Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom sp. zn. I. ÚS 349/2015 zo dňa 19.01.2016 uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4MCdo/2/2014 zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Odvolací súd na uvedené uznesenie neodkázal ako na ustálenú rozhodovaciu prax v zmysle § 393 ods. 2 CSP, lež uviedol, že z neho (s ohľadom na jeho zrušenie iba z procesných dôvodov) podporne vychádzal pri vyslovení záveru o vzniku vecného bremena v zmysle zák. č. 66/2009 Z. z. za náhradu a dospel potom k záveru, že túto náhradu je možné priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zák. č. 66/2009 Z. z. a že sa tento nárok premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka (ods. 12.3. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Tento postup odvolacieho súdu nemožno posudzovať len prísne a striktnie formálne, lebo jeho výsledkom je posúdenie existencie nároku na náhradu za zriadenie vecného bremena podľa zák. č. 66/2009 Z. z. nielen v zmysle označeného zrušeného rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd totiž pri riešení uvedenej otázky primárne aplikoval ustanovenie čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Dovolací súd potom dospel k záveru, že odvolací súd takýmto nesprávnym procesným postupom žalovanému neznemožnil uskutočňovanie jemu patriacich procesných práv v miere porušujúcej jeho právo na spravodlivý proces (miera porušenia procesného práva žalovaného nenadobudla intenzitu porušenia jeho práva na spravodlivý proces).

10. Za dôvod dovolania podľa § 421 písm. f/ CSP dovolateľ tiež označil rozpor v odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa výšky nároku ako bezdôvodného obohatenia (cit.: „Primeraná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným spôsobom môže zodpovedať aj výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov.“) a posúdenia námietky premlčania podľa § 101 Občianskeho zákonníka, ktorý podľa dovolateľa upravuje objektívnu premlčaciu dobu, ktorej plynutie sa začína okamihom, keď je nárok *actio nata*. Dovolací súd ani na základe tejto dovolacej námietky nezistil existenciu takeého porušenia

procesných práv dovolateľa, ktoré by zakladalo odňatie spravodlivosti (porušenie práva žalobcu na spravodlivý proces). Odvolací súd podľa súdu dovolacieho neposúdil výšku náhrady za vecné bremeno ako bezdôvodné obohatenie. Z vyššie (dovolateľom) citovanej vety z ods. 13 odôvodnenia odvolacieho rozsudku vyplýva, že odvolací súd nárok žalobcu nepovažoval za bezdôvodné obohatenie, len pri zisťovaní výšky požadovaného nároku (primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva), pri nedostatku explicitnej právnej úpravy, postupoval spôsobom v právnej praxi používaným pri zisťovaní výšky bezdôvodného obohatenia.

10.1. Odvolací súd vo svojom rozsudku výslovne neuviedol, kedy sa nárok žalobcu stal actio nata. Konštatoval, že vlastníčkovi pozemku patrí náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva za konkrétny časový úsek od obmedzenia vlastníckeho práva do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a § 3 zák. č. 66/2009 Z. z. Pri posudzovaní dôvodnosti dovolania z hľadiska § 420 písm. f/ CSP je nevyhnutné zdôrazniť, že aj pri vysporiadaní sa s námietkou premlčania vznesenou žalovaným odvolací súd vychádzal zo záveru (prvá veta bodu 13.1. odôvodnenia), že žalobcovi vznikol nárok na náhradu za vecné bremeno vo forme opakujúceho sa plnenia za určitý časový úsek. Odvolací súd preto uzavrel, nakoľko si žalobca uplatnil nárok za obdobie dvoch rokov spätne od podania žaloby (od 15.05.2015 do 15.05.2017), že všeobecná trojročná premlčacia doba na premlčanie majetkového práva podľa § 101 OZ nemohla začať plynúť od 01.07.2009, teda skôr ako nárok (za čas uplatnený žalobou, pozn. dovolacieho súdu) vznikol. Tento záver odvolacieho súdu, riadne odôvodnený, zodpovedá právnomu posúdeniu nároku žalobcu odvolacím súdom ako opakujúceho sa plnenia a nezakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP (posudzovanie vecnej správnosti takéhoto právneho záveru odvolacieho súdu nie je predmetom dovolacieho konania podľa § 420 písm. f/).

11. Pretože konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľom namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f/ CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

12. V prvej časti dovolacej otázky podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP sa dovolateľ pýta, či vlastníčkovi pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok, vzniká nárok na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z..

13. Táto časť dovolateľovej právnej otázky bola otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Nebol ale splnený ďalší predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, teda že ide o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Ako uvádza najvyšší súd v uznesení sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30.11.2020 alebo v uznesení sp. zn. 2Cdo/194/2018 zo dňa 26.08.2020, obdobná právna otázka bola rozhodovacou praxou dovolacieho súdu vyriešená v rozsudkoch najvyššieho súdu z 24. marca 2015 sp. zn. 7Cdo/26/2014 a zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014 (teda vydaných pred rozhodnutím odvolacieho súdu napadnutým dovolaním v prejednávanej spore), týkajúcich sa priznávania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“). V nich vyslovený právny názor je plne prijateľný a použiteľný aj na priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zák. č. 66/2009 Z. z. Dovolací súd preto dovolanie žalovaného vzhľadom na jeho obsah (§ 124 CSP) posudzoval podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení ak nemá vlastníč stavby ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkom stavby dňom účinnosti tohto zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu, 10) ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod

stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je súpis nehnuteľností, ku ktorým vzniklo v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu. 11)

Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení vlastníč pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území.

15. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 2Cdo/194/2018 uviedol, že citované ustanovenia zák. č. 66/2009 Z. z. „označili oprávnenie obcí a vyšších územných celkov držať a užívať pozemky pod stavbami v ich vlastníctve za vecné bremeno a v poznámkach pod čiarou odkazujú na § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka. Ide o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva odôvodnené verejným záujmom, keď oprávnenie držať a užívať pozemok prislúcha nie konkrétnej osobe, ale druhovo vymedzenému subjektu (obci alebo vyššiemu územnému celku). Stavbami sú predovšetkým cestné komunikácie, materské školy, cintoríny, parky a ďalšie všeobecne prospešné zariadenia vybudované pred rokom 1989. Zriadenie vecného bremena predstavuje spôsob, ako vyriešiť dlhodobu neusporiadanú vzťahy z predchádzajúceho spoločenského režimu k pozemkom vo vlastníctve iných osôb, na ktorých sa nachádzajú povolené stavby, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve štátu a podľa osobitných predpisov prešli na obce a vyššie územné celky. Zákonodarca prijatím zákona č. 66/2009 Z. z. ustanovil mechanizmy, akými možno usporiadať medzery vo vlastníckych vzťahoch“. Dovolací súd ďalej v tomto rozhodnutí uviedol, že „ani zákon č. 182/1993 Z. z., ani zákon č. 66/2009 Z. z. expressis verbis neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zák. č. 182/1993 Z. z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné vychádzať z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazu na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/89/2008). I v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. je primeraná náhrada namieste“.

16. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. IV. ÚS 539/2020 zo dňa 28. októbra 2020 ústavnú sťažnosť vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 21Co/36/2017-286 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. augusta 2019 odmietol. V bode 32. odôvodnenia uznesenia ústavný súd uviedol, že „Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu námietky sťažovateľa o nesprávnej a arbitrárnej aplikácii použitej právnej úpravy zasahujúcej do jeho majetkových práv, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. g/ zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú“.

17. Problematiku priznávania náhrady za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. vlastníčkovi pozemku pod stavbou povolenou podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok, riešil medzitým najvyšší súd aj v uznesení sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020. Aj v tomto rozhodnutí najvyšší súd vychádzal zo záverov skôr vydaných rozsudkov najvyššieho súdu z 24. marca 2015 sp. zn. 7Cdo/26/2014 a zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014, ako aj z uznesenia sp. zn. 2Cdo/194/2019, s ktorými sa stotožnil.

18. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľ neopodstatnene tvrdí dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP majúci za to, že odvolací súd sa pri vyriešení otázky vzniku nároku na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z..

vlastníkovi pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

19. Ďalšia časť dovolateľom nastolenej problematiky smeruje k zodpovedaniu otázky, či v prípade, ak vznikol nárok na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. vlastníkovi pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok, má byť táto náhrada vo forme opakujúceho sa alebo jednorazového plnenia.

20. Dovolací súd opäť poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/26/2014 a 3Cdo/49/2014, najmä však na uznesenie sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020, v ktorom v skutkovo a právne podobnej veci najvyšší súd hľadal odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku, či vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2019 Z. z. má nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom týmto zákonom predpokladaným. Dovolací súd dospel k záveru, že „Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenie vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. Podstatu predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľnú“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili. Ani nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor. Ako vyplýva z uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 323/2017 „nemožno stotožňovať právnu úpravu zákona č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o tepelnej energetike“), ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, keďže upravujú rozličné situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľností. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastník obmedzený pri užívaní nehnuteľnosti v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť, pri právnej úprave zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku, t. j. od účinnosti zákona 1. septembra 1993“. Je tomu tak aj pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., ktorého rozsah je určiteľný už pri jeho vzniku“. Dovolací súd dopĺňa, že vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. treba pokladať vzhľadom na konštrukciu § 2 ods. 1, 2 za nútené obmedzenie vlastníkov síce na dlhý, ale zo zákona vopred určiteľný čas a jednorazová náhrada zohľadňuje povahu a dĺžku

trvania núteného obmedzenia vlastníka pozemku pri ustálení výšky tejto náhrady. K právnej istote vlastníka v zmysle čl. 20 ods. 4 ústavy patrí totiž aj istota o čase, kedy vlastník dostane primeranú náhradu.

21. Ústavnú sťažnosť vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020 Ústavný súd Slovenskej republiky odmietol uznesením sp. zn. III. ÚS 537/2021 zo dňa 30. septembra 2021. Urobil tak z dôvodu, že sťažovateľmi spochybňovaný výklad relevantnej právnej normy v konkrétnych okolnostiach veci (nesúhlas s právnym názorom najvyššieho súdu, že sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď v čase vydania rozhodnutia odvolacieho súdu nebolo známe žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu meritórne riešiacie otázku nároku na opakovanú primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom podľa zák. č. 66/2009 Z. z.) sa môže stať predmetom ústavného prieskumu až vtedy, ak bude vec právoplatne skončená.

22. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku vychádzal z odlišnosti vecného bremena upraveného zákonom č. 182/1993 Z. z. a zákonom č. 66/2009 Z. z., ktorú videl v časovom obmedzení (dočasnosti) vecného bremena vzniknutého podľa zák. č. 66/2009 Z. z. (do vykonania pozemkových úprav), pričom vecné bremeno vzniknuté zo zákona č. 182/1993 Z. z. je trvalým a konečným riešením usporiadania majetkovoprávných vzťahov vlastníkov bytov a nebytových priestorov k pozemku pod touto stavbou, teda v tomto zákone nie je trvanie vecného bremena žiadnym spôsobom obmedzené. Odvolací súd preto konštatoval, že závery rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/26/2014, poukazujúceho na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 227/2012 a rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/49/2014, vzťahujúce sa na náhradu za vznik vecného bremena v zmysle zák. č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v prejednávanej spore použiť nemožno. Odvolací súd potom dospel k záveru, podporne vychádzajúc z ústavným súdom zrušeného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4MCdo/2/2014, že náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva možno priznať aj opakovane za určitý časový úsek až do usporiadania vlastníckych vzťahov spôsobom predpokladaným v § 2 a v § 3 zákona č. 66/2009 Z. z. Aj keď v čase vydania rozsudku odvolacieho súdu (05. júna 2019) neboli vydané rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/194/2018 (zo dňa 26. augusta 2019) ani sp. zn. 8Cdo/17/2019 (zo dňa 30. novembra 2020), so záverom odvolacieho súdu o priznaní opakujúcej sa náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku zastavaného stavbou vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku vecným bremenom vzniknutým v zmysle § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. z dôvodov vyššie uvedených sa nemožno stotožniť a dovolací súd konštatuje, že týmto záverom sa odvolací súd odklonil od (v čase jeho rozhodnutia existujúcej) ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

23. Dovolateľ za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu označil aj otázku, či v prípade, že vlastníkovi pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok vzniká nárok na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z., má výška tejto náhrady zodpovedať výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov. Dovolateľ argumentoval tým, že zákonodarca vznikom zákonného vecného bremena legalizoval v § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. užívanie pozemkov, na ktorých sa nachádzajú stavby vymedzené v § 1 ods. 1, 2 zák. č. 66/2009 Z. z.. Užívanie pozemku žalobcu žalovaným teda nadobudlo právny základ a nedochádza k jeho užívaniu bez právneho dôvodu, kedy by bol daný zákonný nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia.

24. Okresný súd dospel k záveru, že výška náhrady za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z. má objektívne zodpovedať hodnote nájmu za obdobné pozemky v danom mieste a čase. Odvolací súd vychádzal pri rozhodnutí o náhrade za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcu z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/52/2009 zo dňa 31. januára 2011, v

ktorom najvyšší súd vysvetlil pojem verejného priestranstva a prijal záver, že ak nie je v občianskoprávnej rovine napríklad zmluvou upravené všeobecné užívanie verejného priestranstva zahrňujúce aj len sčasti pozemky vlastnícky patriace tretej osobe, má to za následok vznik bezdôvodného obohatenia na strane obce plnením bez právneho dôvodu (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka), pretože aj keď existuje právny dôvod užívania verejného priestranstva, nejde o titul, podľa ktorého by obci vzniklo oprávnenie, aby také plnenie zo strany tretej osoby (strpenie užívania jej majetku) bolo poskytované bezplatne. Pripustením opačnej možnosti by došlo k porušeniu základného princípu občianskoprávnych vzťahov spočívajúceho v rovnosti ich účastníkov (§ 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

25. Predmetom konania vedeného na najvyššom súde pod sp. zn. 4Cdo/52/2009 bolo vydanie bezdôvodného obohatenia požadovaného žalobkyňou od žalovaných na tom skutkovom základe, že títo bezzmluvne užívali jej vlastnícky patriace nehnuteľnosti v tam vymedzenom období bez náhrady. Užívanie pozemku parc. č. X., ktorý bol verejným priestranstvom - verejnou zeleňou, žalovaným 1/ (Mesto N.) spočívalo v užívaní dotknutého pozemku neobmedzeným okruhom užívateľov, najmä obyvateľmi obytných domov v bezprostrednej blízkosti pozemku (okrem iných), užívanie pozemku parc. č. X. žalovaným 2/ (Slovenská republika) spočívalo vo vlastníctve nehnuteľností - garáží na ňom sa nachádzajúcich. Žalovaný 1/ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku, t. j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, keď spochybnil správnosť právneho záveru odvolacieho súdu o pasívnej vecnej legitímácii uspokojenia nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia za tam vymedzené obdobie argumentujúc, že jeho užívanie spornej nehnuteľnosti - pozemku nebolo v konaní preukázané. Dovolací súd skonštatoval, že ide o posúdenie pasívnej legitímácie vo veci vydania bezdôvodného obohatenia vzniknutého užívaním cudzej veci bez zmluvy. Bezdôvodné obohatenie je chápané ako záväzok (§ 489 Občianskeho zákonníka), z ktorého vzniká tomu, kto sa obohatil, povinnosť vydať to, o čo sa bezdôvodne obohatil, a tomu, na ktorého úkor k obohateniu došlo, právo požadovať vydanie predmetu bezdôvodného obohatenia. Kto je v rámci zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie pasívne legitimovaný vyplýva z § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd postavil svoje rozhodnutie na právnom názore, že užívaním verejného priestranstva, ktorým je aj pozemok žalobkyne, obyvateľmi žalovaného 1/ bez poskytovania finančného ekvivalentu žalobkyni sa dovolateľ bezdôvodne obohatil na úkor žalobkyne. Dovolací súd poukázal na § 451, § 456 Občianskeho zákonníka, na § 4 ods. 3 písm. e/, f/ a g/ zák. č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení do 31. decembra 2001, § 6 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení platnom a účinnom v rozhodnom období. Uviedol, že súčasná právna teória i prax chápe pod pojmom verejné užívanie verejného priestranstva užívanie všeobecne prístupných materiálnych statkov vopred neobmedzeným okruhom užívateľov. Rozlišujú sa dva druhy verejného užívania, a to užívanie všeobecné a užívanie osobitné. Oba druhy užívania majú verejnoprávnu povahu, vôľa vlastníka tu nehrá žiadnu rolu. Všeobecné užívanie nevyžaduje žiadne rozhodnutie správneho orgánu, nie je preň treba žiadne povolenie, okruh užívateľov je neobmedzený. Osobitné užívanie vzniká na základe správneho rozhodnutia a len pre užívateľov v tomto rozhodnutí označených. Aj keď vlastník má teoretické právo brániť sa všeobecnému užívaniu svojho majetku, vyňatie priestorov vlastnených súkromnými subjektmi a spĺňajúcich zákonné znaky verejného priestranstva z verejnoprávneho režimu verejného priestranstva by viedlo k podstatnému sťaženiu či znemožneniu právnej regulácie spoločenských vzťahov, na ktorých má obec ako verejnoprávna korporácia verejný záujem. Obec (mesto) vykonáva jednak prenesenú pôsobnosť, ktorá predstavuje výkon štátnej správy zverenej orgánom mesta, a ďalej samostatnú pôsobnosť, ktorá je prejavom jej samosprávy. V oblasti prenesenej pôsobnosti sa uplatňujú princípy verejného práva regulujúce výkon verejnej správy. Pri výkone samosprávy, ktorej podstatou je predovšetkým hospodárenie s majetkom, kedy o spôsoboch jeho využitia a nakladania s ním rozhoduje v medziach zákona verejnoprávna korporácia (právnická osoba - čl. 65 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) samostatne, verejnoprávna korporácia vstupuje do súkromnoprávnych vzťahov, kde platia súkromnoprávne princípy, predovšetkým princíp rovnosti strán a ďalšie princípy občianskeho práva, vrátane princípu vydania bezdôvodného obohatenia vzniknutého užívaním cudzieho majetku. Preto, ak nie je v občianskoprávnej rovine (napr. zmluvou) upravené všeobecné užívanie verejného priestranstva, zahrňujúce aj len sčasti pozemky vlastnícky patriace tretej osobe, má to za následok vznik bezdôvodného obohatenia na strane obce plnením bez právneho dôvodu

(§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka), pretože aj keď existuje právny dôvod užívania verejného priestranstva, nejde o titul, podľa ktorého by obci vzniklo oprávnenie, aby také plnenie zo strany tretej osoby (strpenie užívania jej majetku) bolo poskytované bezplatne. Pripustením opačnej možnosti by došlo k porušeniu základného princípu občianskoprávných vzťahov, spočívajúceho v rovnosti ich účastníkov (§ 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Dovolací súd uzavrel, vychádzajúc aj zo všeobecného chápania vlastníckeho práva ako práva, ktoré môže byť obmedzené len so súhlasom vlastníka, inak len na základe zákona, že je správny záver odvolacieho súdu o tom, že užívaním pozemku, vlastnícky patriaceho žalobkyni, ktorý je verejným priestranstvom, neobmedzeným okruhom užívateľov, najmä obyvateľmi obce, je užívaním žalovaného 1/. Dovolací súd považoval za správny výpočet výšky bezdôvodného obohatenia rovnajúci sa výške obvyklého nájomného v danom mieste a čase za porovnateľný pozemok tak, ako postupoval odvolací súd vychádzajúc zo znaleckého posudku Ing. I. C..

26. Predmetom posudzovania v prejednávanej veci je v zmysle dovolateľom nastolenej právnej otázky otázka výšky náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom vzniknutým podľa zák. č. 66/2009 Z. z. vlastníka pozemku, na ktorom je zriadená stavba, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok, preto vyššie uvedené závery týkajúce sa posudzovania pasívnej legitimácie osoby povinnej na vydanie bezdôvodného obohatenia vzniknutého v presne časovo vymedzenom období plnením bez právneho dôvodu podľa názoru dovolacieho súdu využiteľné nie sú.

27. Dovolací súd tiež upriamuje pozornosť na ustanovenie § 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého vecné bremená vznikajú nielen písomnou zmluvou, na základe závetu v spojení s výsledkami konania o dedičstve, schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu, ale aj zo zákona v prípadoch, v ktorých to osobitný právny predpis výslovne ustanovuje. Zákon č. 66/2009 Z. z. je potom tým zákonom, ktorý predpokladá § 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 4Cdo/89/2008 uviedol, že vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené (napr. zákon o energetike), no majú aj prvok súkromnoprávny. Občianske právo definuje vecné bremeno ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktoré ho obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Tzv. zákonné vecné bremená majú tento charakter tiež. Ich režim ale nie je celkom totožný s režimom zmluvných vecných bremien, lebo sa riadi špeciálnou úpravou právnych predpisov, ktoré upravujú činnosti, na ktorých prevádzkovanie vznikli. Ak špeciálne právne predpisy neupravujú náhrady súvisiace s výkonom zákonných vecných bremien, treba použiť úpravu súkromnoprávnou. Zásadne teda nemožno užívať vecné bremeno celkom bezplatne, ale za odplatu, ktorá zahŕňa výdavky spojené so zachovaním veci a s jej opravami.

29. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015 zo dňa 12. októbra 2016 (posudzujúc om súlad niektorých ustanovení zák. č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov s Ústavou Slovenskej republiky) zdôraznil, že účelom úpravy prvých dvoch viet čl. 20 ods. 1 ústavy je chrániť osoby (vlastníkov), a nie veci v právnom význame, ktoré sú objektom vlastníctva. Článkom 20 ods. 1 ústavy sa teda chráni vlastník pred ľubovoľným nevlastníkom. Účelom úpravy čl. 20 ods. 4 ústavy (vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu) je zaručenie ochrany pred zbavením vlastníctva bez súhlasu vlastníka.

30. Ústavný súd ďalej uviedol, že Ústava určuje dva právne dôvody pozbavenia vlastníctva - vyvlastnenie a obmedzenie vlastníckej dispozície s jeho majetkom. V náleze sp. zn. II. ÚS 8/97 z 26. marca 1997 ústavný súd vysvetlil, že pri vyvlastnení dôjde k zmene osoby vlastníka, pri obmedzení vlastníctva dôjde k zásahu do rozsahu oprávnení vyplývajúcich z obsahu ústavou zaručeného práva vlastníť majetok bez zmeny osoby vlastníka. Klasifikačnými kritériami pre odlišenie týchto dvoch dôvodov zásahu do právneho postavenia vlastníka sú intenzita zásahu do vlastníctva, trvalosť tohto zásahu v prípade vyvlastnenia a potenciálna dočasnosť pri nútenom obmedzení vlastníckych oprávnení, ďalej charakter a rozsah zásahu do obsahu vlastníckeho práva. Vyvlastnenie je odňatím majetku

vlastníkovi proti jeho vôli bez časového obmedzenia, teda navždy. Jeho dôsledkom je strata predmetu vlastníctva, a zároveň aj obsahu vlastníctva (vyvlastnený vlastník stráca všetky štyri komponenty obsahu vlastníctva - uti, frui, habere aj disponere). Nútené obmedzenie vlastníctva, tiež spojené so zásahom do vlastníckych práv proti vôli vlastníka, môže spočívať v dočasnom určení obmedzujúcich dispozícií majetkom alebo v odňatí časti práv obsiahnutých v práve vlastníť majetok. Vlastník môže prísť o uti alebo frui alebo o disponere, pričom aspoň jeden z týchto prvkov obsahu vlastníckeho práva mu musí zostať zachovaný (práve zachovanie aspoň jedného z nich v obsahu vlastníckých práv vylučuje kvalifikáciu obmedzujúceho zásahu do vlastníctva ako vyvlastnenia). Vyvlastnenie je nenávratný zásah do vlastníctva, pri nútenom obmedzení vlastníka existuje možnosť obnovy jeho práv, ak odpadne dôvod obmedzenia.

31. Z účelu ochrany vlastníctva možno vyvodit' povinnosť štátu chrániť vlastníka aj pri rozhodovaní o intenzite a rozsahu zásahu do vlastníctva. Materiálnou podmienkou núteného obmedzenia vlastníctva podľa čl. 20 ods. 4 ústavy je podmienka primeranej náhrady za zákonom určené, teda nútené obmedzenie vlastníctva.

32. Primeraná náhrada za nútené obmedzenie vlastníctva podľa čl. 20 ods. 4 ústavy nemusí byť v peniazoch. Zákon č. 66/2009 v § 2 ods. 1, 2 ustanovuje, že obec alebo vyšší územný celok, ktorý sa stal podľa osobitných predpisov vlastníkom stavby prechodom z vlastníctva štátu bez majetkovoprávneho usporiadania vlastníctva k pozemkom, môže poskytnúť zámenou zmluvou vlastníkovi pozemku pod stavbou náhradný pozemok, ktorý je v jeho vlastníctve. Náhradný pozemok v primeranej výmere, bonite a rovnakého druhu, ako bol pôvodne pozemok pred zastavaním, poskytne vlastník stavby v tom istom katastrálnom území. Ak sa neuplatní postup podľa odseku 1, usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemku pod stavbou sa vykoná v konaní o nariadení pozemkových úprav podľa osobitného predpisu.

33. Zákon č. 66/2009 Z. z. teda nerieši otázku primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku vecným bremenom za dobu od jeho obmedzenia do doby konečného majetkovoprávneho usporiadania vlastníctva spôsobom predpokladaným v § 2 ods. 1, 2 zák. č. 66/2009 Z. z. Ako už bolo uvedené vyššie, vlastníci stavieb nemôžu užívať cudzie pozemky pod stavbami bezodplatne tým skôr, že nie sú nijakým zákonným spôsobom motivovaní ani nútení vyriešiť právny režim pozemkov pod stavbami poskytnutím náhradného pozemku (zámenou) alebo v konaní o nariadení pozemkových úprav. Dovolací súd sa preto domnieva, že spravodlivú rovnováhu medzi záujmami vlastníkov pozemkov pod stavbami a vlastníkov stavieb (v prejednávanej spore obcí alebo vyšších územných celkov) možno dosiahnuť priznaním spravodlivej náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva k pozemkom za dobu od vzniku obmedzenia do konečného majetkovoprávneho usporiadania ich vzťahov. Aj ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015 pripomenul, že ústavná ochrana sa vo výkone vlastníckych práv obmedzenému vlastníkovi zaručuje po celý čas trvania týchto obmedzení. Tomu zodpovedá aj ustanovenie § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého vo verejnom záujme možno vec vlastnícke právo obmedziť, ak účel nemožno dosiahnuť inak, len na základe zákona, len na tento účel a za náhradu.

34. Náhrada za nútené obmedzenie vlastníckeho práva má byť podľa čl. 20 ods. 4 ústavy primeraná tak, aby zásadne vyvážila ujmu vzniknutú zásahom do vlastníckeho práva. Treba potom určiť, aká náhrada a kedy, za akých podmienok je primeraná. Hoci je nútené obmedzenie vlastníckeho práva miernejším obmedzením vlastníka ako vyvlastnenie, pri posudzovaní primeranosti náhrady treba dôsledne zvažovať povahu zásahu do právneho postavenia vlastníka. Primeraná náhrada má reálny, nepredstieraný význam a slúži vlastníkovi ako príspevok na náhradu ekonomických strát na výnose z majetku, ktorý môže užívať iba v obmedzenej miere (PL. ÚS 42/2015).

35. Pri zvažovaní výšky primeranej náhrady nie je rozhodujúca povaha verejného záujmu, kvôli ktorému je obmedzené právne postavenie vlastníka. Zreteľ treba brať na intenzitu, rozsah a dĺžku trvania núteného obmedzenia vlastníka (PL. ÚS 42/2015). V prejednávanej príhode vecného bremena vzniknutého podľa zák. č. 66/2009 Z. z. treba vychádzať zo skutočnosti, že vlastník pozemku pod stavbou, ktorá prešla do

vlastníctva obce alebo vyššieho územného celku je fakticky obmedzený v držaní svojho majetku, v jeho užívaní a v požívaní jeho plodov a úžitkov, aj v nakladaní alebo akejkolvek dispozícii s ním (uti, frui, disponere), keďže ide o pozemok zastavaný miestnou komunikáciou. Inak povedané, zostalo mu iba habere v podobe tzv. holého vlastníctva (nuda proprietas) bez možnosti vykonávať akékoľvek vlastnícke oprávnenia. Rovnako treba prihliadať na dĺžku trvania obmedzujúceho zásahu (povinnosť strpieť stavbu miestnej komunikácie na svojom pozemku). Irelevantné je, že zákonodarca zrejme nepredpokladal trvanie obmedzujúceho zásahu (do konečného vysporiadania vlastníckeho vzťahu k pozemku) po taký dlhý čas, ako k nemu v skutočnosti dochádza.

36. Pri odpovedi na dovolateľovu dovoláciu otázku, či v prípade, že vlastníkovi pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok vzniká nárok na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zák. č. 66/2009 Z. z., má výška tejto náhrady zodpovedať výške bezdôvodného obohatenia rovnajúcej sa obvyklému nájomnému za prenájom porovnateľných pozemkov dovolací súd dospel k záveru, že ide o právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, čo zakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Vzhľadom na závery dovolacieho súdu uvedené v odsekoch 24. až 36. tohto uznesenia dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie podľa uvedeného zákonného ustanovenia je aj dôvodné. Dovolací súd preto zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v spojení s rozhodnutím o jeho doplnení, nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

37. Aj keď dovolateľ nenamietol problematiku premlčania žalovaného nároku z hľadiska (ne)správnosti jej právneho posúdenia, dovolací súd z hľadiska hospodárnosti konania upriamuje pozornosť na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/17/2019, ktoré v odseku 44. vychádzajúc z rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/94/2014 uvádza, že vecné bremeno vzniklo in rem a jeho vznik nemožno samostatne posudzovať v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 vo vzťahu k vecnému bremenu zriadenému podľa zák. č. 182/1993 Z. z. konštatoval, že finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová, tento nárok je len jeden a má ho len ten vlastník zaťaženého pozemku, ktorý túto nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena. S ohľadom na uvedené potom treba posudzovať aj určenie počiatku plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby.

38. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.